

UJETA V SVOJE SANJE

Zlato srce, pigmentirano želatinski print na steklo

Avtorica o sebi

Klavdija Žitnik, rojena 1982 sem polovico življenja in fotografske začetke doživela v Železnikih, po selitvi v Kranj pa so se mi ustvarjalna obzorja zares odprla. Več kot 10 let delujem kot profesionalna fotografinja. Svoje znanje sem pilila tako v športni kot v korporativni digitalni fotografiji. Leta 2020 sem se vrnila k analognim tehnikam, na sam začetek fotografije, v leto 1851, ko je Frederic Scott Archer izumil tehniko mokrega kolodija na steklo, kar po letnici približno sovпада tudi s Puharjevim izumom fotografije na steklo. Razstavljeni dela so nastala v letih 2020 in 2021 med "covidno" zaporo in prikazujejo, kaj se lahko radovednemu in ustvarjalnemu človeku zgodi, ko pandemija vzame profesionalno fotografsko kariero, ponudi pa čas za introspektivo, iz katere privre neskončna kreativnost. Uživam v čarovniji teh zares počasnih, a toliko bolj nagradujočih starinskih tehnikah, ki jih nadgrajujem z eksperimentalnimi pristopi. Srčno se zahvaljujem mentorju Borutu Peterlinu za strokovno predajo neprecenljivega znanja starinskih tehnik fotografije ter Fotografskemu društvu Janeza Puharja Kranj za vso podporo.

KLAVDIJA ŽITNIK

ČLANICA FOTOGRAFSKEGA DRUŠTVA JANEZ PUHAR KRANJ

SAMOSTOJNA FOTOGRAFSKA RAZSTAVA

GALERIJA ŠOLT, LJUBLJANA

od 10. avgusta do 13. septembra 2021

MESTNA OBČINA KRANJ

Na vprašanje, ali se fotografije razlikujejo, ko jih ustvari žensko oko napram moškemu, je na razstavi Klavdije Žitnik zelo lahko odgovoriti. Da, vsekakor se! Na tej razstavi nam avtorica predstavlja serijo fotografij, ki globoko posegajo v sfero samozavedanja in je najlepši prikaz ženske senzibilnosti in kreativnosti.

V seriji Gozdne vile lahko vidimo ženske, ki so del narave, zaveznice njihove lepote. V njej iščejo zavetje in se z njo zlijejo. V teh fotografijah nam je gozd predstavljen kot kraj svetosti. Avtorica s to serijo vspodbuja razmislek, ki ga dandanes potrebujemo bolj kot kadarkoli prej. Naši predniki so nam zapustili bogate, zdrave, prostrane gozdove, današnja pohlepna družba pa jih ogroža z nebrzdanim izsekavanjem in onesnaženim ozračjem.

Serija portretov Klavdije Žitnik deluje brezčasno, ko oko skozi lečo ujame drugo oko in ga s srebrom na steklu nariše in ohrani za nadaljnjih sto let. Fotografska tehnika mokri kolodij na steklu, ki jo avtorica uporablja, je za večino vidne svetlobe neobčutljiva, tako so portreti izrisani v spektru ultravijolične in modre svetlobe, ne pa rumeno oranžne. Tudi objektiv ima popolnoma drugo risbo, saj je objektiv z goriščnico 360 mm na formatu 13x18 cm (5x7") pravzaprav enakovreden 80 mm goriščnici na klasičnem "leica" formatu (2,4 x 3,6 cm). Zaradi opisanega portreti izpadejo drugače, kot smo jih vajeni videti. Tu seveda ni naključja, je zavestna odločitev avtorice, da izbere orodje in tehniko, s katero doda svoji viziji portreta novo, umetniško dimenzijo.

Avtorica je fotografije te razstave naredila na analogen način, bodisi na film, bodisi na steklene fotografske plošče, iz katerih jih je potem v temnici razvila. Razstava je tudi lep dokaz, kako se da rokodelskost in poznavanje fotografskih postopkov zelo kreativno izkoristiti. Na ogled so fotografije, ki so nastale po šestih različnih fotografskih postopkih, to so: ambrotipija, mokrokolodijski negativ, srebro-želatinska fotografija, cijanotipija, pigmentirano želatinski print (carbon print) in nenazadnje mordančage.

Poznavanje vseh teh fotografskih postopkov Klavdija Žitnik izkoristi za poseganje v proces, z namenom poudarjanja izraznosti fotografije. Poseben izziv je postopek mokri kolodij na steklu, kjer je morala avtorica na terenu pripraviti in razviti steklene plošče. Postopek mokri kolodij na steklu je izumljen leta 1851 in je prevladoval do leta 1890. Prednost le tega je, da ima izjemno ostro in tonsko bogato risbo in na teh področjih celo prekaša digitalno fotografijo. Slabost tega postopka pa je, da zahteva vsaj stokrat več svetlobe kot najcenejši film. Občutljivost mokrokolodijske plošče je nekje med ISO 0,3 do ISO 5, odvisno od kemije in predvsem barvnega spektra svetlobe, ki osvetljuje motiv.

Prisotnost, ambrotipija

Ona, ambrotipija

Zlitje, ambrotipija

Svetla snov, ambrotipija

Velik izziv fotografiranja na mokrokolodijsko ploščo je, da je stekleno ploščo potrebno pripraviti tik pred snemanjem, jo takoj osvetliti in takoj zatem razviti. Kolodijska steklena plošča je občutljiva samo, ko je še mokra. To je hkrati prekletstvo in blagoslov za fotografa. Prekletstvo je predvsem pri fotografiranju na terenu je, da je morala Klavdija Žitnik vso temnico, vso kemijo in vso vodo nositi na lokacijo snemanja, v gozd. Blagoslov pa izvira iz tega istega prekletstva, ker je potrebno stekleno ploščo na mestu samem razviti in - zgodi se magija, ko iz navadnega stekla nastane fotografija. Fotografinja in portretirana hkrati vidita fotografijo, ki nastane pred njima, sta priči magiji kemije in fizike.

Fotografiranje po postopku mokri kolodij na steklu in to na terenu je vedno velik izziv. A izzivi rojevajo tudi priložnosti. Pri fotografiji z naslovom "Ona" se je po naključju zgodil primer solarizacije, ker je še nekaj razvijalca ostalo na plošči in ta plošča je bila izpostavljena dnevni svetlobi, predno je šla v fiksir. To naključje, ki je kot vsako naključje pač na-ključ-je, je prispevalo dodaten vizualni efekt, kjer se iz čudovite gozdne vile, iz črne notranjosti, širi megla. Oprostite, to je samo interpretacija avtorja tega teksta, a poanta je, da se pri analogni fotografiji dogajajo ta naključja, ta magija, ki je zelo organska in zelo pristna.

V vseh fotografskih postopkih, ki jih avtorica predstavlja, je v maniri analogne manipulacije potrebno izpostaviti postopek mordančage. Avtorica razstavlja reprodukcijo srebroželatinske fotografije, ki jo je tretirala z agresivno kemijo, do te mere, da je želatinski sloj s srebrom odstopil od papirja in potem ga je fizično prestavila na željeno lokacijo. Pogosto se zgodi, da se pri tem postopku uniči originalna fotografija in da zgolj eden preživi to kreativno in kemijsko torturo. Ločnica med uspehom in neuspehom je predvsem osredotočenost, ki se pogosteje kot ne iz ene ure razvleče v en dan, iz enega dne v en vikend in vikend projekt postane celoleten. Za nekatere je samotarsko delo v temnici čas osredotočenosti, ki še najbolj spominja na meditacijo, in tisti, ki je to izkusil, ve, o čem govorim. Ne dvomim, da avtorica Klavdija Žitnik, ve o čem govorim.

Brez dvoma igra pomembno vlogo pri teh postopkih naključje, narediti je potrebno veliko fotografij in večina jih ne uspe, a tiste, ki se prebijejo na razstavo, te pa govorijo svojo zgodbo, zgodbo o zavedanju in povezovanju. Zgodbo o ženski energiji.

Borut Peterlin